

Brusel 3. července 2026
(OR. en)

11127/26

ECOFIN 917
UEM 321
SOC 446
EMPL 248
COMPET 861
ENV 837
EDUC 303
ENER 459
JAI 897
GENDER 134
JEUN 177
SAN 535
ECB
EIB

POZNÁMKA

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	DOPORUČENÍ RADY k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Litvy

Delegace naleznou v příloze výše uvedený návrh doporučení Rady ve znění revidovaném a dohodnutém několika výbory Rady a finalizovaném Hospodářským a finančním výborem na základě návrhu Komise COM(2026) 215 final.

DOPORUČENÍ RADY

k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Litvy

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 121 odst. 2 a čl. 148 odst. 4 této smlouvy,

s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1263 ze dne 29. dubna 2024 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1466/97¹, a zejména na čl. 3 odst. 3 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise,

s ohledem na usnesení Evropského parlamentu,

s ohledem na závěry Evropské rady,

s ohledem na stanovisko Výboru pro zaměstnanost,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a finančního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru pro sociální ochranu,

s ohledem na stanovisko Výboru pro hospodářskou politiku,

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1263 ze dne 29. dubna 2024 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1466/97 (Úř. věst. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Nařízení (EU) 2024/1263 stanoví cíle rámce správy ekonomických záležitostí, jehož účelem je podporovat zdravé a udržitelné veřejné finance, udržitelný a inkluzivní růst a odolnost prostřednictvím reformy a investic a bránit nadměrným schodkům veřejných financí. Nařízení stanoví, že Rada a Komise vykonávají mnohostranný dohled v rámci evropského semestru v souladu s cíli a požadavky stanovenými ve Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU). Evropský semestr zahrnuje zejména definování doporučení pro jednotlivé země a dohled nad jejich prováděním.
- (2) Dne 25. listopadu 2025 Komise přijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Litvy na rok 2026. Téhož dne přijala Komise na základě nařízení (EU) č. 1176/2011 zprávu mechanismu varování 2026, v níž není Litva uvedena jako jeden z členských států, u nichž je třeba provést hloubkový přezkum. Komise rovněž přijala doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny, doporučení pro doporučení Rady o lidském kapitálu v Evropské unii a návrh společné zprávy o zaměstnanosti 2026, která analyzuje provádění hlavních směrů politik zaměstnanosti a zásad evropského pilíře sociálních práv. Rada přijala doporučení týkající se hospodářské politiky eurozóny² dne 21. dubna 2026 a společnou zprávu o zaměstnanosti a doporučení o lidském kapitálu dne 9. března 2026.
- (3) Dne 29. ledna 2025 zveřejnila Komise Kompas konkurenceschopnosti, strategický rámec, jehož cílem je posílit globální konkurenceschopnost Unie v příštích pěti letech. Za klíčové pilíře udržitelného hospodářského růstu označuje tři transformační požadavky týkající se inovací, dekarbonizace a konkurenceschopnosti a také bezpečnost. Kompas konkurenceschopnosti se od svého zveřejnění promítá do činností v rámci evropského semestru, čímž se zajišťuje, aby hospodářské politiky členských států byly v souladu se strategickými cíli EU a při správě ekonomických záležitostí byl uplatňován jednotný přístup, který podporuje udržitelný růst, inovace a odolnost v celé Unii.

² Úř. věst. C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) I v roce 2026 probíhá evropský semestr pro koordinaci hospodářských politik souběžně s prováděním Nástroje pro oživení a odolnost, jež je nyní ve své závěrečné fázi³. Plány pro oživení a odolnost měly spolu s financováním z politiky soudržnosti zásadní význam pro plnění politických priorit v rámci evropského semestru, neboť měly za úkol účinně řešit všechny nebo významnou část výzev identifikovaných v příslušných doporučeních pro jednotlivé země vydaných v nedávných cyklech, a programy financované z evropské politiky soudržnosti musely k doporučením pro jednotlivé země přihlížet. Vzhledem k tomu, že doba platnosti Nástroje pro oživení a odolnost se blíží ke konci, je nezbytné reformy a investice podporované a prováděné v jeho rámci udržet a stavět na nich, zejména pokud jde o reformy a investice, které přispívají k řešení výzev uvedených v doporučeních pro jednotlivé země.
- (5) Dne 3. června 2026 Komise zveřejnila zprávu o Litvě pro rok 2026. Posoudila pokrok, který Litva učinila při plnění doporučení z roku 2025, a zhodnotila, jak provádí svůj plán pro oživení a odolnost. Na základě této analýzy identifikovala nejnaléhavější výzvy, kterým tato země čelí. Posoudila rovněž pokrok Litvy při provádění evropského pilíře sociálních práv a v plnění hlavních cílů Unie v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby a sociálního vyloučení, jakož i pokrok při dosahování cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje.

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) Dne 8. července 2025 přijala Rada na základě posouzení a doporučení Komise doporučení, kterým schválila národní střednědobý fiskálně-strukturální plán Litvy⁴. Plán se vztahuje na období 2025 až 2029 a zahrnuje fiskální korekci rozloženou do čtyř let. Rada doporučila následující maximální tempo růstu čistých výdajů: 6,1 % v roce 2025, 5,2 % v roce 2026, 4,8 % v roce 2027, 4,5 % v roce 2028 a 4,3 % v roce 2029, což odpovídá maximálnímu kumulativnímu tempu růstu počítanému vůči základnímu roku 2024 ve výši 6,1 % v roce 2025, 11,6 % v roce 2026, 17,0 % v roce 2027, 22,3 % v roce 2028 a 27,5 % v roce 2029.
- (7) Útočná válka Ruska proti Ukrajině a její důsledky představují pro Evropskou unii existenční výzvu. Komise vyzvala členské státy, aby zažádaly o aktivaci národní únikové doložky Paktu o stabilitě a růstu koordinovaným způsobem s cílem podpořit úsilí EU o rychlé a výrazné navýšení výdajů na obranu⁵, a Evropská rada na svém zasedání dne 6. března 2025 tento návrh uvítala. Na základě žádosti Litvy přijala Rada dne 8. července 2025 na doporučení Komise doporučení, kterým se Litvě umožňuje odchýlit se od doporučených maximálních temp růstu čistých výdajů⁶. Období aktivace národní únikové doložky (2025–2028) umožňuje Litvě změnit své priority veřejných výdajů nebo zvýšit příjmy vládních institucí tak, aby trvale vyšší výdaje na obranu neohrožily střednědobou udržitelnost veřejných financí.

⁴ Doporučení Rady ze dne 8. července 2025, kterým se schvaluje střednědobý fiskálně-strukturální plán Litvy (Úř. věst. C, C/2025/3959, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3959/oj>).

⁵ Sdělení Komise „Accommodating increased defence expenditure within the Stability and Growth Pact“ (Zohlednění zvýšených výdajů na obranu v rámci Paktu o stabilitě a růstu), Brusel, 19. března 2025, C(2025) 2000 final.

⁶ Doporučení Rady ze dne 8. července 2025, kterým se Litvě umožňuje odchýlit se od maximálních temp růstu čistých výdajů stanovených Radou podle nařízení (EU) 2024/1263 (aktivace národní únikové doložky), (Úř. věst. C, C/2025/3969, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3969/oj>).

- (8) Dne 30. dubna 2026 předložila Litva svou letošní roční zprávu o pokroku⁷, pokud jde o dodržování doporučeného maximálního tempa růstu čistých výdajů a realizaci reforem a investic reagujících na hlavní výzvy vymezené v jí určených doporučeních v rámci evropského semestru.
- (9) Růst reálného HDP v roce 2025 činil 2,9 % a inflace měřená HISC činila 3,4 %. Prognóza Komise z jara 2026 předpokládá růst reálného HDP v roce 2026 o 3,0 % a v roce 2027 o 2,1 % a inflaci měřenou HISC v roce 2026 na úrovni 4,4 % a v roce 2027 na úrovni 2,7 %.
- (10) Na základě údajů potvrzených Eurostatem⁸ se v roce 2025 schodek veřejných financí Litvy zvýšil na 1,8 % HDP oproti 1,3 % HDP v roce 2024, zejména v důsledku vyšších sociálních transferů a zvýšení mezd ve veřejném sektoru. Prognóza Komise z jara 2026 předpokládá na základě politických opatření známých ke dni její uzávěrky, že v roce 2026 bude schodek veřejných financí činit 2,2 % HDP a v roce 2027 pak 2,7 % HDP. Zvýšení schodku v roce 2026 a 2027 je způsobeno výdajovou stránkou, zejména vyššími výdaji na vnitrostátní investice (2026), obranu (2027) a sociální transfery a úrokové platby (v obou letech).

⁷ Roční zprávy o pokroku z roku 2026 jsou dostupné na adrese: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_cs.

⁸ Eurostat – Euro Indicators, 22. dubna 2026.

- (11) Na základě odhadů Komise bylo nastavení fiskální politiky⁹, které zahrnuje výdaje financované jak z vnitrostátních, tak z unijních zdrojů, v roce 2025 expanzivní, a to ve výši 1,4 % HDP. Předpokládá se, že v roce 2026 bude expanzivní v rozsahu 1,0 % HDP a v roce 2027 restriktivní v rozsahu 0,4 % HDP.
- (12) Na základě údajů poskytnutých Eurostatem¹⁰ se veřejný dluh Litvy zvýšil z 38,0 % HDP na konci roku 2024 na 39,5 % HDP na konci roku 2025. Zvýšení míry zadlužení v roce 2025 odráží především vnitřní dynamiku dluhu. Prognóza Komise z jara 2026 předpokládá, že na základě politických opatření známých ke dni její uzávěrky se poměr dluhu k HDP do konce roku 2026 zvýší na 44,6 % a do konce roku 2027 dále na 48,4 %. Růst litevského veřejného dluhu je způsoben významnou vnitřní dynamikou dluhu související zejména s přebytky fondů sociálního zabezpečení, které vedou spíše k akumulaci aktiv než ke splácení dluhu a předběžnému financování výdajů na obranu, jakož i ke zvyšování schodku.
- (13) Podle údajů Eurostatu¹¹ činily v roce 2025 celkové výdaje vládních institucí Litvy na obranu 2,7 % HDP, což odpovídá nárůstu o 1,2 procentního bodu HDP ve srovnání s referenčním rokem 2021. Podle prognózy Komise z jara 2026 se předpokládá, že v roce 2026 dosáhnou 2,9 % HDP, což odpovídá nárůstu o 1,5 procentního bodu HDP oproti roku 2021¹².

⁹ Nastavení fiskální politiky je definováno jako měřítko roční změny základního stavu veřejných rozpočtů. Jeho cílem je posoudit ekonomický impuls plynoucí z fiskálních politik, a to jak z těch, které jsou financovány z vnitrostátních zdrojů, tak z těch, které jsou financovány z rozpočtu EU. Nastavení fiskální politiky se měří jako rozdíl mezi i) střednědobým potenciálním růstem a ii) změnou primárních výdajů očištěných o diskreční opatření na straně příjmů a se zahrnutím výdajů financovaných z nevratné podpory (grantů) z Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů Unie.

¹⁰ Eurostat – Euro Indicators, 22. dubna 2026.

¹¹ Zdroj: Eurostat, vládní výdaje podle klasifikace funkcí vládních institucí (COFOG).

¹² Definice výdajů na obranu podle NATO se liší od vymezení podle COFOG oddílu Obrana. Kromě toho by se mohly vyskytnout rozdíly způsobené vlivem doby zachycení výdajů, zejména u vojenského vybavení, neboť výkaznictví podle NATO se neřídí pravidly, která se pro dobu zachycení používají v národních účtech.

- (14) Unie nadále čelí riziku narušení dodávek energie a zvýšené volatility cen, což je dále umocněno geopolitickým napětím, jež má dopad na světové trhy s ropou a zemním plynem. Zkušenosti z energetické krize v letech 2022–2023 ukázaly, že rozsáhlá a necílená opatření s sebou nesou velké fiskální náklady a jsou sociálně a ekonomicky neefektivní. Od vypuknutí války na Blízkém východě v únoru 2026 přijala Litva řadu opatření fiskální politiky ke zmírnění dopadu vysokých cen energií na domácnosti a podniky¹³. Patří mezi ně necílené snížení spotřební daně z motorové nafty a cílené snížení spotřební daně ze zemědělské motorové nafty, a to od 16. dubna do 15. června 2026. Podle prognózy Komise z jara 2026 se předpokládá, že fiskální náklady na tato opatření budou v roce 2026 činit méně než 0,1 % HDP. Pokud by tato opatření zůstala v platnosti do konce roku 2026, činily by v roce 2026 jejich fiskální náklady podle odhadů Komise 0,1 % HDP.
- (15) Na základě výpočtů Komise se předpokládá, že čisté výdaje Litvy vzrostou v roce 2025 o 10,5 %. Růst čistých výdajů v roce 2025 je vyšší než doporučené maximální tempo růstu, přičemž odpovídá odchylce ve výši 1,5 % HDP v ročním vyjádření. Při zohlednění flexibility pro vyšší výdaje na obranu, kterou umožňuje národní úniková doložka, činí kumulativní odchylka čistých výdajů 0,3 % HDP.

¹³ Situace ke dni uzávěrky prognózy Komise z jara 2026 (4. května 2026).

- (16) Podle výpočtů Komise se předpokládá, že tempo růstu čistých výdajů Litvy dosáhne v roce 2026 výše 7,2 % a za roky 2025 a 2026 kumulativně 18,4 %. Předpokládaný růst čistých výdajů v roce 2026 je vyšší než doporučené maximální tempo růstu, přičemž odpovídá odchylce ve výši 0,7 % HDP v ročním vyjádření. Vezmou-li se v úvahu roky 2025 a 2026 dohromady, je předpokládané kumulativní tempo růstu čistých výdajů rovněž vyšší než doporučené maximální tempo růstu a odpovídá kumulativní odchylce 2,2 % HDP. Při zohlednění flexibility pro vyšší výdaje na obranu, kterou umožňuje národní úniková doložka, činí předpokládaná kumulativní odchylka čistých výdajů při zohlednění celého období let 2025 a 2026 dohromady 0,7 % HDP.
- (17) Daňové příjmy sektoru vládních institucí zůstávají ve srovnání s průměrem EU nízké, v roce 2024 představovaly 33,3 % HDP oproti 40,4 % v EU. Zejména příjem z periodického zdanění nemovitostí a z ekologických daní, které méně omezují růst, je i nadále nízký a v Litvě dosahuje 0,3 %, resp. 1,8 % HDP, zatímco v EU 0,9 %, resp. 2,1 %. Nedávná reforma periodických daní z nemovitostí sice zlepšila aktualizaci katastrálních hodnot podle tržních cen, její příjmový potenciál však je omezen vysokým prahem pro osvobození hlavního bydliště od daně a omezenou progresivitou sazeb. Navzdory pozitivním změnám zavedeným daňovou reformou v roce 2026 daňový systém zároveň nadále umožňuje daňovou arbitráž mezi zaměstnáním, samostatnou výdělečnou činností a některými registrovanými formami podnikání, což vede k narušení, snížení progresivity a oslabení výběru daní. Přestože pokrok v digitalizaci daňové správy a široké využívání elektronických podání a předvyplněných přiznání k dani pomohly snížit výpadek příjmů z DPH na 13,2 % v roce 2024, problémy s dodržováním předpisů přetrvávají a stínová ekonomika zůstává nad průměrem EU. I přes pokrok v postupném odstraňování dotací na fosilní paliva nadále platí řada necílených podpůrných opatření, včetně snížené spotřební daně ze zemního plynu používaného k vytápění a preferenčního daňového zacházení u některých využití fosilních paliv. Za prioritu pro postupné ukončení by mohly být považovány zejména dotace na fosilní paliva, které cíleně neřeší energetickou chudobu ani skutečné problémy energetické bezpečnosti, brání elektrifikaci a nemají zásadní význam pro konkurenceschopnost průmyslu.

- (18) I přes nedávné navýšení zůstávají veřejné výdaje na zdravotní a dlouhodobou péči, sociální ochranu a všeobecné veřejné služby výrazně pod průměrem EU, což omezuje včasný a rovný přístup ke kvalitním službám. Na základě údajů Eurostatu¹⁴ činily v roce 2024 výdaje na sociální ochranu 14,7 % HDP oproti 19,6 % v EU, výdaje na zdravotní péči 5,8 % HDP ve srovnání s 7,4 % v EU a výdaje na dlouhodobou péči 1,0 % oproti 1,7 % v EU. Výdaje na všeobecné veřejné služby¹⁵ zůstaly strukturálně nízké ve výši 3,6 % HDP, což je jedna z nejnižších úrovní v EU. Přetrvávající podinvestovanost oblasti zdravotní péče, týkající se i investic do infrastruktury, nadále negativně ovlivňují dostupnost, kvalitu a výsledky. Model financování zdravotnických zařízení není efektivní, neboť příjmy z příspěvků na zdravotní pojištění stále strukturálně nepostačují k pokrytí poptávky po zdravotnických službách a nákladů na tyto služby, což přispívá k rostoucímu schodku Národního fondu zdravotního pojištění, zadlužení zdravotnických zařízení, neuspokojeným potřebám zdravotní péče a k jednomu z nejvyšších doplatků pacientů v EU, přičemž jedna třetina těchto doplatků shodně připadá na léčivé přípravky a zubní péči. V oblasti sociální ochrany omezují nízké výdaje i nadále dopad transferů na snižování chudoby, zatímco v poskytování sociálních služeb přetrvávají nedostatky, a to i v důsledku slabin současného modelu financování. Ačkoli Litva financuje značnou část sociálních služeb ze státního rozpočtu a plánuje zavést individualizované balíčky sociálních služeb, které stanoví minimální úroveň financování, sociální služby financované z obecních rozpočtů jsou v jednotlivých obcích stále nerovnoměrné, neodpovídají plně skutečné poptávce a často se vyznačují dlouhými čekacími lhůtami a nedostatečným financováním ze strany obcí.

¹⁴ Zdroj: Eurostat, vládní výdaje podle klasifikace funkcí vládních institucí (COFOG).

¹⁵ Podle klasifikace COFOG se „obecnými veřejnými službami“ rozumí výdaje na celkové fungování vlády, včetně ústřední správy, zákonodárných a výkonných orgánů, fiskálních záležitostí a zahraničních věcí, transakcí veřejného dluhu a obecných transferů mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy.

- (19) Aby byla zajištěna široká podpora pro úspěšné provádění unijních nástrojů financování, jakož i v kontextu evropského semestru, je i nadále nezbytné zapojovat do procesu místní a regionální orgány, sociální partnery, občanskou společnost a další příslušné zainteresované strany, a to systematicky, smysluplně a včas.
- (20) V porovnání s průměrem celé EU probíhá v Litvě provádění programů politiky soudržnosti rychleji jak z hlediska výběru projektů, tak z hlediska vyplacení prostředků – toto se týká podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), Fondu pro spravedlivou transformaci (FST), Evropského sociálního fondu plus (ESF+) a Fondu soudržnosti (FS). Je důležité tuto dynamiku zachovat a zároveň maximalizovat dopad investic v praxi. Litva již v rámci svých programů politiky soudržnosti přijímá opatření na podporu konkurenceschopnosti a růstu. Je však možné, že v některých oblastech se bude muset dále posílit provádění, včetně těch, které se týkají přetrvávajících regionálních rozdílů, včetně inovační výkonnosti mimo velká městská centra, dekarbonizací dopravy a dostupnosti veřejných služeb zejména ve venkovských oblastech. Litva zároveň musí urychlit provádění Fondu pro spravedlivou transformaci (FST), neboť prostředky mají být vyplaceny do konce roku 2026. Je nezbytné zajistit, aby byly nové investice, které Litva uvádí ve svém přezkumu fondů politiky soudržnosti v polovině období, zejména ty, které souvisejí s pěti prioritami stanovenými v nařízení o přezkumu v polovině období¹⁶, realizovány rychle a účinně.

¹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2025/1914 ze dne 18. září 2025, kterým se mění nařízení (EU) 2021/1058 a (EU) 2021/1056, pokud jde o zvláštní opatření k řešení strategických výzev v souvislosti s přezkumem v polovině období.

- (21) Litva jako země na východní vnější hranici EU čelí dalším výzvám, jež ztěžují její vyhlídky na hospodářský a sociální rozvoj, neboť se zhoršují stávající strukturální problémy. Dopady útočné války Ruska proti Ukrajině zvyšují bezpečnostní tlaky, narušují přeshraniční hospodářské činnosti, snižují investiční atraktivitu a dále omezují přístup k financování. Obavy o bezpečnost lidí a kritické infrastruktury vyžadují investice do civilní ochrany, připravenosti a vojenské mobility v celé zemi, což by mohlo poskytnout příležitosti pro ekonomiky jednotlivých regionů a zároveň zvýšit tlak na financování veřejných služeb.
- (22) Litva čelí řadě výzev souvisejících se zlepšením přístupu malých a středních podniků k financování, posílením inovační kapacity, zvýšením energetické účinnosti a využívání obnovitelných zdrojů energie, posílením systémů sociální ochrany a zdravotní péče a řešením rozdílů v oblasti vzdělávání a dovedností relevantních pro trh práce.

- (23) Bankovní sektor zůstává podle měřítek EU silný, přístup k financím však ztěžují vysoká averze k riziku a strukturální omezení. Navzdory dostatečné likviditě a vkladům přeměňují banky relativně malý podíl na úvěry, což odráží přetrvávající neefektivnost. Litevské kapitálové trhy zůstávají i přes snahy o regionální integraci s Estonskem a Lotyšskem stále mělké a nelikvidní. Tržní kapitalizace na burze Nasdaq Vilnius dosahuje přibližně 6,2 % HDP (3. čtvrtletí roku 2025), tj. výrazně pod úrovní před rokem 2009 (30 %) a průměrem EU (69,9 %), a je omezena nízkým počtem kótovaných společností, což limituje investiční příležitosti a získávání místního kapitálu. Litevský parlament (Seimas) mimoto v červnu 2025 změnil zákon o důchodovém spoření, který nahradil automatický vstup do druhého pilíře dobrovolnou účastí a umožnil rozsáhlé částečné i úplné výběry z penzijního spoření. Tyto změny výrazně snížily účast (o 38 % v 1. čtvrtletí roku 2026) a ještě více oslabily již tak velmi nízkou úroveň úspor nashromážděných v penzijních fondech v Litvě, která na konci roku 2024 před reformou činila 12,2 % HDP.

- (24) Litva se nadále potýká s nevýraznou úrovní inovační činnosti a v řadě ukazatelů výzkumu a inovací zaostává za průměrem EU. Zatímco veřejné investice do výzkumu a vývoje směřují k dosažení vnitrostátních cílů, intenzita výzkumu a vývoje v Litvě (přibližně 1 % HDP) je značně pod průměrem EU (2,24 %), a to zejména kvůli nízké úrovni podnikových investic do výzkumu a vývoje (třetina průměru EU). Obdobně je počet patentových přihlášek stále třikrát nižší než průměr EU. Ačkoli Litva poskytuje pro výzkum a vývoj štědré daňové pobídky, malé a střední podniky je využívají jen omezeně. S cílem revidovat a zefektivnit daňové pobídky navrhlo litevské ministerstvo hospodářství a inovací reformu, která má zjednodušit proces podávání žádostí o tyto pobídky, zatím však neprošla hlasováním vlády. V zájmu další podpory soukromých investic do výzkumu a vývoje by Litva mohla dodatečně upravit daňové pobídky na podporu mladých firem, které jsou dosud ztrátové.
- (25) Počet studentů terciárního vzdělávání v oblasti přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky (STEM) je stále nízký (25 % oproti cílové hodnotě EU ve výši 32 %), přičemž mezi ženami a muži existují velké rozdíly (ženy tvoří pouze 27,3 % studentů oborů STEM oproti průměru EU, který činí 32,2 %). Spolu s vysokou mírou předčasného ukončení studia a relativně nízkou absorpcí absolventů oborů STEM na trhu práce to přispívá k přetrvávajícímu nedostatku pracovních sil v klíčových transformačních a růstových odvětvích, zejména v oblasti informačních a komunikačních technologií. Pro studenty v regionech mimo Kaunas a Vilnius byla sice zavedena další stipendia v oborech STEM, je však třeba přijmout další cílená opatření, která by motivovala k zápisu do těchto programů, odstranila rozdíly mezi ženami a muži a snížila míru předčasného ukončení studia.

- (26) Míra společných vědeckých publikací veřejného a soukromého sektoru v Litvě patří k nejnižším v EU, zatímco veřejné výdaje na výzkum a vývoj financované podniky dosahují třetiny průměru EU, což svědčí o slabém propojení vědy a podniků. Důležitým faktorem, který k tomu přispívá, je strukturální a institucionální slabost veřejné vědecké základny, jejíž výzkumné a inovační kapacity jsou rozptýleny v celé řadě univerzit a výzkumných ústavů. Litva plánuje provést komplexní hodnocení výkonnosti celé veřejné výzkumné základny – univerzit, vysokých škol a výzkumných ústavů. Toto hodnocení však bude zahájeno v roce 2028. Současný litevský režim duševního vlastnictví sice umožňuje sdílené vlastnictví mezi univerzitami a podniky, podniky však nejsou o tomto flexibilním režimu vždy informovány, což brání jejich spolupráci s vědou.
- (27) Regionální rozdíly v Litvě jsou nadále značné a dále se prohlubují, jelikož ve Vilniusu a několika větších městech se soustřeďuje obyvatelstvo, vyšší příjmy a kvalitní veřejné služby, zatímco ostatní kraje, zejména venkovské oblasti, zaostávají. Ačkoli byl právní základ pro spolupráci mezi obcemi posílen, spolupráce v praxi zůstává omezená a roztržitá, brání ji nedostatečně propracovaná ujednání o sdílení nákladů, nerovnoměrné správní kapacity a vysoká fiskální centralizace. Dosavadní provádění se do značné míry opíralo o dohody ad hoc, modely delegování nebo uzavírání smluv a odvětvová ujednání, nikoli o systematický rámec pro trvalé společné poskytování služeb v rámci několika obcí. Silnější institucionální podpora spolu s odpovídajícími pobídkami by pomohla sdružit zdroje, zlepšit poskytování veřejných služeb a infrastruktury a přilákat investice do zaostávajících regionů.

- (28) Litva dosáhla pokroku při rozšiřování domácí kapacity obnovitelných zdrojů energie, která v roce 2025 vzrostla o více než 30 % oproti roku 2024 na 6 121 MW, a to díky silnému růstu solární a větrné energie na pevnině. Země také rozšířila decentralizovanou výrobu energie z obnovitelných zdrojů. Litva postupuje ve snižování své závislosti na dovozu elektřiny, přesto však existují problémy týkající se rozšiřování flexibility systému a zajišťování integrace projektů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů do trhu. To vystavuje zemi vnějším cenovým výkyvům a posiluje potřebu chránit kritickou infrastrukturu, aby se předešlo potenciálním rizikům v zásobování. Litva posílila svou elektrizační soustavu, mimo jiné prostřednictvím reforem zaměřených na efektivnější povolování, investic do přenosové infrastruktury a ukládání energie a synchronizace se synchronně propojenou oblastí kontinentální Evropa. Omezení týkající se kapacity sítě, flexibility systému a přeshraničních propojení však nadále omezují integraci energie z obnovitelných zdrojů a přispívají k volatilitě cen.
- (29) Spotřeba energie v domácnostech dále roste, jelikož rozšiřování bytového fondu a rostoucí podlahová plocha stávajících budov převažují nad zvýšením účinnosti díky renovačním opatřením. Na vytápění a chlazení připadá 79 % spotřeby energie v domácnostech, která je stále z velké části založena na zemním plynu, a to i přes rostoucí podíl obnovitelných zdrojů energie. Navzdory značnému úsilí, které Litva v posledních letech vynaložila na zlepšení koordinace a urychlení renovací budov, hrozí, že se jí nepodaří do roku 2030 snížit spotřebu primární energie o 15 %, což brání pokroku při řešení energetické bezpečnosti a energetické chudoby. Ke snížení energetické náročnosti a nákladů na vytápění a chlazení je třeba dále a rychleji zavádět renovace budov. Provádění těchto opatření naráží na strukturální problémy, mimo jiné na překážky při provádění, jako je nedostatek pracovních sil, které bude třeba řešit.

- (30) Litva čelí výzvám při přechodu na oběhové hospodářství a průmysl pro nulové čisté emise. Pokrok v oblasti opětovného využití a recyklace se zastavil a zpracování se nadále soustřeďuje na nižší úrovně hierarchie nakládání s odpady. Produktivita zdrojů je v Litvě dvakrát nižší než průměr EU a čtvrtá nejnižší v EU, což má dopad na efektivní využívání zdrojů v průmyslu a výrobní náklady. Míra využívání oběhového materiálu je třikrát nižší než průměr EU a v posledních deseti letech stagnuje na stejné úrovni. Průmysl není v Litvě hlavním zdrojem emisí, ale intenzita emisí je téměř dvakrát vyšší než průměr EU. Stále chybí harmonizovaný přístup k podpoře dekarbonizace průmyslové výroby, metod oběhového hospodářství a technologií pro nulové čisté emise, který by kombinoval politické pobídky a mechanismy financování. Průmyslová transformace by zatím mohla být spojena s přechodem k hospodářství, které má oběhovější charakter, zejména v oblasti obalů, stavebních materiálů a hodnotových řetězců biohospodářství. Litevské dodavatelské řetězce jsou více závislé na ekosystémových službách, než je průměr EU, zatímco zranitelnost dopravní infrastruktury vůči rizikům souvisejícím s klimatem patří k nejvyšším v EU. Investice do ochrany přírodního kapitálu a přizpůsobování se změně klimatu jsou proto důležité pro konkurenceschopnost hospodářství.

- (31) Emise z dopravy v Litvě zůstávají trvale vysoké, přičemž v roce 2024 připadalo na silniční dopravu 44 % emisí v rámci sdílení úsilí. Navzdory prvním krokům k většímu využívání udržitelné dopravy se osobní doprava vyznačuje extrémní závislostí na automobilech, přičemž v roce 2024 se 92,1 % cest uskutečnilo osobními vozidly. Tuto závislost udržuje jeden z nejstarších a nejvíce znečišťujících vozových parků v EU, kde je více než 27 % vozidel starých nejméně dvacet let a 63,4 % vozidel má stále naftový pohon. Zavádění čistších alternativ je pomalé, neboť nově registrovaná bateriová elektrická vozidla tvořila v roce 2024 pouze 5,9 % trhu, což je výrazně pod průměrem EU, který činí 13,6 %. Fiskální překážky, jako je neexistence roční daně ze znečištění životního prostředí z motorových vozidel, nadále odrazují od obnovy vozového parku, zatímco neexistence elektronického mýtného pro těžká nákladní vozidla brání zavádění ekologických alternativ nákladní dopravy. Snahy o zlepšení koordinace a zatraktivnění veřejné dopravy pokračují, dosud však nevedly k výraznému přechodu na jiný druh dopravy. Využití veřejné dopravy brání špatné propojení mezi obcemi a roztržitěné plánování. Železniční doprava má stále nevyužitý potenciál s ohledem na dekarbonizaci, její environmentální dopad je však omezen nízkou mírou elektrizace, která činí 7,9 %, přičemž průměr EU je 56,9 %. Zatímco projekty, jako je elektrifikace trati Kaišiadorys-Klaipėda, pokračují, přeshraniční projekt Rail Baltica má zpoždění a neočekává se, že bude dokončen před rokem 2030.
- (32) Litevský systém zdravotní péče se vyznačuje vysokou mírou preventabilní a léčbou odvrátitelné úmrtnosti a průměrnou délkou života při narození, která je nižší než průměr EU. Zdravotní péče v zemi se rovněž vyznačuje vyšší úmrtností pacientů v produktivním věku, než je průměr EU, a značná část obyvatelstva se potýká s problémy v přístupu ke kvalitním zdravotnickým službám. Systém zdravotní péče mimoto trpí nedostatkem zdravotnických pracovníků, zejména ve vzdálených regionech, a stárnutím ošetřovatelů, což má dopad na poskytování zdravotnických služeb. Přístup k péči omezuje také nerovnoměrné geografické rozmístění lékařů a relativně nízké odměny praktických lékařů. Systém dlouhodobé péče se rovněž potýká se značnými problémy, neboť počet pracovníků dlouhodobé péče na 100 osob ve věku 65 let a více je nízký a komplexní a integrovaný model dlouhodobé péče je dosud v zaváděcí fázi.

- (33) Navzdory provádění nedávných reforem, včetně reformy minimálního příjmu, Litva nadále čelí značným problémům při řešení příjmové nerovnosti, chudoby a sociálního vyloučení, přičemž pokrok je zatím omezený. V roce 2025 se podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením již druhý rok po sobě zvýšil a dosáhl 26,3 %, což je výrazně nad průměrem EU, a značně tak ohrožuje litevský cíl snížit chudobu do roku 2030. Příjmová nerovnost rovněž zůstává jednou z nejvyšších v EU. To se týká zejména zranitelných skupin, především osob se zdravotním postižením, u nichž je riziko chudoby nebo sociálního vyloučení stále nejvyšší v EU, osob ve věku 65 let a více a lidí žijících ve venkovských a odlehlých regionech. Tyto problémy poukazují na nedostatky v pokrytí, přiměřenosti a účinnosti systému sociální ochrany (včetně důchodů). Dopad sociálních dávek na snižování chudoby zůstává i přes mírné zlepšení v roce 2025 omezený. Přiměřenost klíčových dávek je nízká, neboť průměrné dávky v nezaměstnanosti, starobní důchody a sociální pomoc zůstávají pod hranicí chudoby, přičemž přetrvávají mezery v pokrytí, zejména u osob samostatně výdělečně činných. Nedávné změny ve druhém pilíři důchodového systému, včetně ukončení automatické účasti a rozšíření možností výběru, mohou v budoucnu přiměřenost důchodů dále oslabit. Mezi obcemi přetrvávají značné územní rozdíly v přístupu k sociálním službám. Poskytování sociálních služeb zůstává nerovnoměrné a jejich financování je příliš závislé na fonděch EU a není dostatečně sladěno s místní poptávkou. K těmto nedostatkům se přidává neexistence komplexních údajů na místní úrovni, centralizované databáze a účinného centralizovaného systému monitorování sociálních služeb, což omezuje dohled, plánování a řízení poskytování sociálních služeb v celé zemi.

- (34) Litva se stále potýká s velmi vysokým počtem žadatelů o sociální bydlení a dlouhými čekacími lhůtami. V roce 2025 bylo na čekacích listinách 10 750 rodin a průměrná čekací doba na sociální bydlení činila v roce 2025 5,53 roku. Přestože byly na zlepšení přístupu k sociálnímu bydlení a jeho kvality vyčleněny značné finanční prostředky EU, očekává se, že tyto snahy vyřeší problém jen částečně. To zdůrazňuje potřebu dalších opatření, včetně výstavby dalších bytových jednotek a vhodné sociální politiky, která zajistí, aby sociální bydlení splňovalo základní standardy kvality a bezpečnosti a bylo přístupné pro zranitelné skupiny.
- (35) S ohledem na klíčovou úlohu lidského kapitálu při zvyšování konkurenceschopnosti a strategické autonomie Unie doporučila Rada v roce 2026 členským státům, aby přijaly opatření, jimiž by se urychleně řešily s lidským kapitálem související strukturální problémy v oblasti dovedností, vzdělávání a odborné přípravy, protože brzdí konkurenceschopnost. K provádění doporučení Rady o lidském kapitálu v Unii mohou letošní doporučení pro Litvu přispět.
- (36) Litevský systém všeobecného vzdělávání se potýká s přetrvávajícími problémy, včetně nerovnosti a značných rozdílů mezi městy a venkovem. Venkovské oblasti vykazují nižší účast na předškolním vzdělávání a péči a horší výsledky ve vzdělávání. I když iniciativy financované z Nástroje pro oživení a odolnost, jako je například program „Millennium Schools“, zvýšily inkluzivitu a zlepšily výsledky vzdělávání v některých školách, nedávné úpravy politiky umožňující menší třídy ve venkovských gymnáziích mohou ohrozit pokrok ve zvyšování kvality, spravedlnosti a efektivity sítě škol.

- (37) Učitelské povolání se potýká s trvalým nedostatkem pracovníků, zejména ve venkovských oblastech a v oborech STEM. Vzhledem k tomu, že téměř polovina mladých učitelů hodlá do pěti let své povolání opustit a že na nižších středních školách je nejvyšší podíl stárnoucích učitelů v EU, čelí vzdělávací systém významným výzvám. K řešení těchto nedostatků jsou nezbytná cílená opatření k přilákání a udržení učitelů.
- (38) Nedostatek pracovních sil v klíčových odvětvích, jako je zdravotnictví, veřejná správa, doprava a finančnictví, podtrhuje nedostatky současného systému odborné přípravy. Odborné vzdělávání a příprava v Litvě jsou stále nedostatečně atraktivní, což přímo přispívá k nedostatku pracovních sil. Tato nedostatečná atraktivita programů odborného vzdělávání a přípravy prohlubuje nedostatek pracovních sil, který brání hospodářské produktivitě a růstu. Pokud by se na školách posílilo poradenství pro volbu povolání prostřednictvím praktických opatření, jako je stínování na pracovišti a školení formou návštěv u zaměstnavatelů v rámci odborného vzdělávání a přípravy, mohlo by to výrazně zlepšit informovanost žáků o možnostech odborného vzdělávání a přípravy a zvýšit jejich atraktivitu. Díky důležitým reformám ve vysokoškolském vzdělávání podnikla Litva kroky ke zvýšení relevantnosti vysokoškolského vzdělávání pro trh práce, ale lepší výsledky z hlediska souladu s trhem práce se očekávají až od roku 2028. Pokračující zvyšování relevantnosti vzdělávání dospělých pro trh práce a jeho pokrytí, zejména u nezaměstnaných, osob s nízkou kvalifikací a dalších zranitelných skupin, je zásadní pro řešení nedostatku v oblasti dovedností a nedostatku pracovních sil.

- (39) Přetrvávající nezaměstnanost, včetně dlouhodobé nezaměstnanosti, naznačuje nedostatky ve fungování aktivních politik na trhu práce. V Litvě poptávka po aktivních politikách na trhu práce trvale převyšuje skutečný počet účastníků, což negativně ovlivňuje pokrytí těmito politikami a následně začlenění nezaměstnaných osob na trh práce. Aktivní politiky na trhu práce jsou sice do značné míry závislé na financování EU, ale toto financování se vyčerpává, což spolu s nedostatečným přidělováním rozpočtových prostředků a rostoucími náklady na politiku představuje hlavní faktory nízkého pokrytí aktivními politikami na trhu práce. V roce 2025 klesla účast na těchto politikách na téměř třetinu úrovně z roku 2024 a očekává se, že na této úrovni zůstane i v roce 2026. Zvýšení vnitrostátního financování a vytvoření udržitelného modelu financování by mohlo zlepšit pokrytí aktivními politikami na trhu práce a přispět ke snížení nezaměstnanosti. Rychle stárnoucí společnost a předpokládaný úbytek pracovní síly vyžadují další úsilí na podporu začlenění osob se zdravotním postižením, mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, a dalších zranitelných skupin na trh práce, což vyžaduje úsilí nad rámec aktivních politik na trhu práce. Řešení těchto problémů by rovněž přispělo k podpoře vzestupné sociální konvergence v souladu s druhou fází analýzy zemí provedené útvary Komise na základě Rámce sociální konvergence¹⁷.
- (40) Vzhledem k úzké provázanosti ekonomik členských států eurozóny a jejich kolektivnímu příspěvku k fungování hospodářské a měnové unie Rada v roce 2026 doporučila, aby členské státy eurozóny přijaly opatření k provedení doporučení týkajícího se hospodářské politiky eurozóny na rok 2026, a to i prostřednictvím svých plánů pro oživení a odolnost. V případě Litvy pomáhá doporučení č. 1 provést první, druhé a třetí doporučení pro eurozónu, doporučení č. 2 pomáhá provést čtvrté doporučení pro eurozónu, doporučení č. 3 pomáhá provést páté, sedmé a jedenácté doporučení pro eurozónu, doporučení č. 4 pomáhá provést sedmé doporučení pro eurozónu a doporučení č. 5 a č. 6 pomáhají provést páté doporučení pro eurozónu,

¹⁷ [SWD\(2026\) 122 – Druhá fáze analýzy sociální konvergence zemí na základě Rámce sociální konvergence \(SCF\)](#), 2026.

DOPORUČUJE Litvě v letech 2026 a 2027:

1. S ohledem na odchylku zaznamenanou do roku 2025 a na významnou odchylku, kterou Komise předpokládá pro rok 2026 oproti doporučenému stropu čistých výdajů, přijmout opatření ke kontrole čistých výdajů tak, aby byla dodržena maximální tempa růstu doporučená Radou dne 8. července 2025, a zároveň využít flexibilitu v rámci národní únikové doložky aktivované Radou. Posílit celkové výdaje na obranu a bezpečnost a připravenost při současném zajištění udržitelnosti dluhu a efektivity výdajů, jakož i postupně upravit rozpočet tak, aby byly strukturálně vyšší výdaje na obranu zachovány. Zajistit, aby opatření přijatá ke zmírnění dopadu prudkého nárůstu cen energií byla dočasná, zaměřená na ochranu zranitelných domácností nebo na řešení potřeb energeticky náročných podniků, zachovávala pobídky k úsporám energie a jejich fiskální náklady byly slučitelné se závazky podle fiskálního rámce EU. Nadále rozšiřovat příjmy veřejných financí zvýšením úlohy daní, které méně omezují růst, zlepšením dodržování daňových předpisů, další racionalizací a zjednodušením zvláštních daňových režimů a pokračováním v postupném ukončování necílených dotací na fosilní paliva. Zajistit odpovídající financování zdravotní péče, sociální ochrany a obecných veřejných služeb a zlepšit modely financování sociálních služeb a zdravotnických zařízení.
2. Zajistit kontinuitu reforem a investic prováděných v rámci Nástroje pro oživení a odolnost. Zachovat tempo provádění opatření v rámci programů politiky soudržnosti, v příslušných případech na základě přerozdělení zdrojů na strategické priority a flexibility dohodnuté v souvislosti s přezkumem rámce politiky soudržnosti v polovině období. Řešit jedinečné socioekonomické výzvy, bezpečnostní výzvy a výzvy v oblasti civilní připravenosti, jež se týkají regionů na vnější východní hranici EU, včetně potřeby investovat do infrastruktury dvojího užití.

3. Zlepšit přístup malých a středních podniků k financování, mimo jiné stimulací hospodářské soutěže v oblasti finančních služeb, zvýšením likvidity kapitálového trhu, podporou větší účasti na finančních trzích. Uspadnit soukromé investice do výzkumu a vývoje, mimo jiné přezkoumáním stávajících daňových pobídek. Rozvíjet pobídky pro spolupráci mezi podniky a vědou, mimo jiné posílením kapacity veřejné vědecké základny, aby mohla přispívat k inovacím v podnicích. Motivovat, zejména ženy, k zápisu do postsekundárního vzdělávání v oblasti vědy, technologií, inženýrství a matematiky. Řešit regionální rozdíly posílením institucionální podpory a pobídek na podporu spolupráce mezi obcemi za účelem poskytování společných veřejných služeb a přilákání investic do regionů.
4. Dále snižovat závislost na fosilních palivech a dovážené energii a zajistit dostatečnou kapacitu elektrické sítě a přístup k ní na podporu zavádění energie z obnovitelných zdrojů. Urychlit a rozšířit renovace budov, včetně řešení překážek při provádění, jako je nedostatek pracovních sil. Podpořit čistou průmyslovou transformaci a přechod k oběhovému hospodářství, mimo jiné zvýšením produktivity zdrojů. Urychlit dekarbonizaci dopravy, zejména silniční a železniční, a to i prostřednictvím dokončení projektu Rail Baltica, a zlepšit koordinaci a atraktivitu veřejné a udržitelné dopravy s cílem zvýšit její využívání.
5. Posílit přístup k primární, preventivní a komunitní péči a zvýšit dostupnost pracovníků v oblasti zdravotní a dlouhodobé péče, zejména v odlehlých regionech. Řešit příjmovou nerovnost a chudobu zvýšením pokrytí a přiměřenosti systému sociální ochrany, dalším rozvíjením centralizovaného systému monitorování sociálních služeb a rozšířením kvalitního dostupného a sociálního bydlení.

6. Zlepšit kvalitu, spravedlnost a efektivnost systému všeobecného vzdělávání, zejména řešením rozdílů ve výsledcích mezi městy a venkovem, a zároveň zatraktivnit učitelské povolání s cílem řešit nedostatek učitelů. Řešit nedostatky v oblasti dovedností zvýšením relevantnosti vysokoškolského vzdělávání pro trh práce, zvýšením atraktivity odborného vzdělávání a přípravy, lepším vzděláváním dospělých, včetně zranitelných skupin, a zvýšením rozsahu aktivních politik na trhu práce.

V Bruselu dne

Za Radu

předseda/předsedkyně
